

Рецензия

на дисертационен труд на тема:

„Аспекти на икономическото насилие: нарковойната в Мексико и фактори, въздействащи върху избухването и динамиката ѝ“

Дисертант:

Георги Петров Христов
катедра „Политология“
Философски факултет
СУ „Св. Климент Охридски“

Рецензент:

Професор д.пол.н. Атанас Г. Гочев
катедра „Национална и регионална сигурност“
УНСС

I. Основание и цели на рецензията

Настоящата рецензия се изготвя във връзка със заповед РД 38-381 от 14.06.2017 г., издадена въз основа на решение на Факултетен съвет 9/6.06.2017 г. на Философски Факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и в съответствие с изискванията на чл. 10 (1) на Закона за развитие на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ), чл. 31-34 от Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ППЗРАС) от 08.03.2011 г.

Целта на рецензията е да послужи при защитата на дисертацията пред специализираното научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Георги Петров Христов по професионално направление 3.3. „Политически науки“, научна специалност „Политология (Международни отношения)“. Тя има за цел да улесни журито при вземането на решение, както и да помогне на дисертанта при представянето на своя труд. Рецензията дава отговор както на въпроси по същество, в съответствие с изискванията на чл. 32 на ППЗРАС, така и на технически въпроси, свързани с нормативните документи и съществуващата академична традиция и практика за разработването на дисертационни трудове за образователната и научна степен „доктор“.

II. Характеристика и структура на дисертационния труд

1. Обем и структура на дисертационния труд

Дисертационният труд е с **обем** от 324 страници, които включват **уводна част**, съдържаща описание на предмета, целите, заявка за хипотеза и други мета-теоретични въпроси. Следват **първа част**, озаглавена „Теоретична дискусия“; **втора част** „Ендогенни фактори, въздействащи върху избухването и динамиката на нарковойната в Мексико“; **трета част** „Екзогенни фактори, въздействащи върху избухването и динамиката на нарковойната в Мексико“; **четвърта част** „Анализ на взаимодействието между ендогенни и екзогенните фактори“. Дисертацията завършва със **заключение**, което съдържа изводи и препоръки, направени въз основа на дисертационното изследване.

Дисертационният труд се основава на **355 цитирани и ползвани източници**, включва **16 графики и четири таблици**. Ползваната литература е изцяло на английски език и практически напълно се основава на интернет източници с изключение на

няколко позовавания на монографии/статии. На практика отсъстват източници на кирилица, има само два – един Справочник за войната и мира на руски език и Всеобщата декларация за правата на човека – на български език.

Структурата на дисертацията е подходяща и дава възможност да бъдат постигнати задачите и целите на дисертационното изследване. **Несъмнени са актуалността и значимостта** на заложената в дисертационния труд проблематика в научно и в приложно отношение. Трафикът на наркотици, наркотероризмът и свързаните с него проблеми са един от важните и актуални въпроси на сигурността в България и в ЕС. От тази гледна точка изследването на подобна проблематика в друг странови контекст (този на Мексико) допринася за бъдещи отправни точки за противодействие на разпространението на наркотиците и свързаните с това терористични и криминогенни заплахи.

От гледна точка на логическата им последователност и **възки оценявам положително четирите основни раздела на дисертационния труд**. Съдържанието на отделните части несъмнено показва висока ерудираност на автора по третираната в труда проблематика. Към отделни елементи от структурата на дисертацията, обаче, могат да бъдат отправени критични бележки, които ще бъдат разгледани по-нататък.

2. Анализ на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Увод. В началната част на една дисертация, наред с общото описание на изследвания проблем и общата характеристика на дисертационния труд, се посочват и реквизитите на използваната **методология** и приложената **концептуална рамка**. Това са т.нар. **мета-теоретични** въпроси, които се изясняват в увода на всяко научно изследване.

Оценявам по принцип положително обособените и разгледани мета-теоретични реквизити на дисертационното изследване като **предмет** и **обект** на изследването, стремежът на автора да се дефинира **изследователска хипотеза**, поставените **цели и задачи** на изследването и пр., които имат както познавателно, така и практическо значение. Приемам за правилно определеното от автора изследователско ограничение за фокусиране на изследването върху периода до края на мандата на Felipe Calderon. **Висока положителна оценка** следва да получи и изведената в дисертацията **теоретична рамка (теоретичен модел)** на връзката между зависимата и независимите променливи (с. 10-11).

Същевременно към тази уводна част могат да бъдат отправени някои **критични бележки**, на които авторът може да даде пояснение по време на публичната защита. Обикновено обособяването на **обект** на изследването става на основата на рефлексия на реалността и е първата сепарираща стъпка при изследването на някаква конкретна реалност. Впоследствие изследвателят избира да изследва фрагмент (част) от така обособения **обект**, което формира **предмета** на изследването. От своя страна обособеният предмет се изучава въз основа на използваната от изследвателя концептуална рамка или гледна точка за света. В светлината на това разбиране за обект/предмет на дадена наука (или изследване) ни се струва, че формулираните предмет и обект на анализа в дисертацията трябва да сменят местата си, тъй като избухването и динамиката на нарковойната в Мексико е по-общото понятие и по-скоро е обект на изследването, а факторите, обуславящи динамиката на този процес са по-конкретни явления и поради това следва да се третират като предмет на изследването.

Могат да бъдат отправени и претенции и към начина на формулиране на **хипотезата на изследването** (с. 9-10). Текстът е описателен, липсва експлицитно

формулирана хипотеза, която обикновено бива изразена като причинно-следствена връзка. По-скоро е формулирана теза: „зараждането и развитието на нарковойната в Мексико е следствие от въздействието на множество фактори, едни от тях – ендеогенни, а други екзогенни“ (с. 10). Подобно твърдение е изказано на с. 40 в Автореферата където се казва, че от автора е формулирана хипотеза, която гласи: „Взаимодействието и автономното съществуване на две групи фактори – ендеогенни и екзогенни – обясняват: /А/ мащабите на мексиканската наркоикономика; /Б/ естеството на водещата се нарковойна и /В/ допуснатите грешки на правителството в борбата с организираната престъпност“. Тук имаме твърдение, което в по-голяма степен отговаря на разбирането за хипотеза (без пункт /В/), но то се намира в края на Автореферата.

И накрая, следва да бъдат направени уточнения за **методологията** на изследването. Методологията включва както използваните **методи за анализ**, описани в дисертацията като „исторически, политологически и сравнителен анализ“ (с. 11), но също така **теоретичен модел и обща концептуална рамка**. По-горе посочихме наличието на теоретичен модел, но в дисертацията не става ясно каква е общата основополагаща концептуална рамка – например, институционализъм, неокласически политически реализъм или друга. Дисертантът би могъл да изясни този въпрос в своята публична защита.

Във връзка с методологията възниква въпросът за критерия/критериите, с които са обособени и диференцирани ендеогенните и екзогенните фактори, обясняващи наркоикономиката и нарковойната в Мексико. Попадането на някои фактори в една от двете категории не е добре артикулирано и аргументирано. По-конкретно, въпросът е за фактора „динамика в престъпния свят“. Първоначално на с. 7 се казва „Безспорно и двата фактора (обемът и структурата на мексиканската наркоикономика и динамиката в мексиканския престъпен свят, – АГ) се формират и проявяват в териториалните граници на самата мексиканска държава и в тази връзка може да се мисли за включването им в групата на ендеогенните фактори, доколкото функцията и дейността на официалните институции проектират социално-икономическата реалност в пределите на националната държава“. След това се казва: „Обявената война на наркокартелите безспорно оказва своето влияние за наблюдаването на определени тенденции в социално-икономическата тъкан на мексиканското общество, но като цяло динамиката в престъпния свят се направлява от интересите на престъпните субекти“ (с. 7). От тези твърдения войната между наркокартелите следва да се счита за вътрешен (ендеогенен) фактор – плод е на развитието на общество, възниква и се развива в самото общество. Но в края на с. 7 и началото на с. 8 се посочва, че „обявената война на наркокартелите безспорно оказва своето влияние за наблюдаването на определени тенденции в социално-икономическата тъкан на мексиканското общество, но като цяло динамиката в престъпния свят се направлява от интересите на престъпните субекти. Именно заради това, като фактор въздействащ върху избухването и направлението на нарковойната в Мексико, тя /динамиката в мексиканския престъпния свят/ е поставена в групата на екзогенните фактори“ – курсив АГ. Тази логика не е ясна и с нищо не аргументира поставянето на войната между наркокартелите в Мексико в групата на екзогенните фактори, тъй като това е вътрешен (ендеогенен) фактор.

В раздела за методологичните въпроси не е изяснен начинът за придаване на количествени стойности (квантифициране) на качествените оценки за взаимното въздействието на ендеогенните и екзогенните фактори. Според нас този въпрос трябва

да бъде споменат тук и след това разгледан в съответния раздел. Но на този проблем ще се спрем по-долу в рецензията.

Теоретична дискусия. Замисълът на тази първа част от дисертацията (на практика глава 1), както е заявен от дисертанта (с.12), е да анализира основни понятия, които по-нататък следва да се използват за изследване на различни аспекти от нарковойната в Мексико. Прегледът на отделните тематични дялове, изследващи нарковойната в Мексико, се основа на априорното изясняване на значението и обхвата на редица понятия. Тук са включени понятия като наркокартел; организирана престъпност; насилие; наркоубийство; икономическо насилие; транснационално престъпление; организирана престъпна група; нарковойна; провалена държава и пленена държава; ерозия на институционалността; наркодържава; корупция; пране на пари и др. Изяснено е и мястото на самата наркоикономиката в рамката на глобалните икономически взаимоотношения – в сферата на незаконната черна икономика, в която дейностите са незаконни и се укриват от официалните власти. Изяснено е, че контролът в международната среда върху наркотичните и психотропни вещества се осъществява посредством три приети от ООН международни конвенции.

Въпреки че оценяваме теоретичния преглед положително и считаме, че той е едно от постиженията на автора, допринасящи за изясняване на основни позиции в литературата по тези въпроси, следва да направим някои критични бележки. Според рецензента **теоретичната дискусия** е твърде обширна (58 страници – с. 12-70) и не винаги е пряко свързана с разглежданите впоследствие ендеогенни и екзогенни фактори, свързани с нарковойната в Мексико. Част от понятията са общоизвестни и широко разпространени (организирана престъпност, тероризъм, насилие, война, пленена държава и др.). За повечето от тях дисертантът привежда различни дефиниции, но избягва да посочва коя от тях е по-подходяща и евентуално ще се използва в последващия анализ. Изчерпателният преглед на понятията не води до формулиране на собствени дефиниции, което би било допълнителен принос на автора.

Другата забележка по отношение на този раздел е, че не във всички случаи са отразени водещите автори в дадена област. Ако вземем като пример проблематиката на т.нар. „провалени държави“ и сродните понятия като „крехка“, „слаба“, „колабирала“ държава, то в дисертацията са приведени дефинициите на Rotberg и Американският фонд за мир (Fund for Peace), но липсва позоваване на водещи автори като Micheal Lund (Американски институт за мир), David Carment както и Ted Gurr и свързания с неговото ръководство и участие проект „State Failure Task Force Report (1995-2000)“. Също така не се споменават и наличните в българската книгопис произведения, където се изследват проблемите на нестабилните страни и провала на държавността. Няма позоваване и на обемната българска литература по проблемите на тероризма. Не са отбелязани и множеството изследвания, анализи и дефиниции на корупцията и многогодишната работа по проблемите на корупцията на Центъра за изследване на демокрацията. Дори и накратко, може би било интересно да се сравнят корупционните практики в България и Мексико, което би бил един съществен допълнителен принос на дисертанта.

В теоретичната дискусия в контекста на провалените държави се използва и понятието „политически стоки“ като то се свързва с произведение Rotberg. На стр. 33 се посочва, че според Rotberg провалените държави не са в състояние да осигурят „позитивни политически стоки за техните граждани“. Явно става дума за неудачен

превод, защото ако има „позитивни политически стоки“, то трябва да има и негативни и възниква въпросът „кои са те?“. Самото понятие „*political goods*“ почти не се използва в специализираната литература на английски език. Ако се съди от описанието му, дадено на стр. 34 („политическите стоки включват – медицински грижи, възможности за обучение, пътна инфраструктура ...“ изглежда става дума за *public goods* или за „публични блага“ на български език. По този въпрос има също така множество публикации в българската литература. Според нас правилното понятие е „публични блага“, още повече, че на български език терминът „политическа стока“ звучи като оксиморон.

И накрая, трябва да отбележим, че за разлика от другите раздели, разделът за **теоретичната дискусия** не е структуриран, в него няма обособени пораздели със съответните подзаглавия, което затруднява възприемането на значителния обем от информация, представен в рамките на 58 страници.

Втора част: Ендогенни фактори, въздействащи върху избухването и динамиката на нарковойната в Мексико. Тази част е **изключително полезна**, тъй като се основава на задълбочен дескриптивен анализ на вътрешните фактори, довели до избухването на нарковойната в Мексико. **Анализът на политическата среда и въздействието ѝ върху развитието на нарковойната** се основава на значителен по обем емпиричен материал. Анализът би могъл да има още по-голяма практическа полезност ако по някакъв начин бъде сравнен с реалността и определени практики в България. Другата особено интересна част от раздела е изследването на обема и структурата на наркоикономиката в Мексико. **Особен интерес предизвикват изводите за икономическите ползи**, възникващи в резултат на трафика на наркотици (като например генериране на заетост, финансови потоци и инвестиции). Внимание заслужава и анализиранието на връзката „бедност–развитие на наркоиндустрията“. Тя заслужа внимателна оценка и авторът би могъл да продължи в бъдеще изследванията си в тази посока. Очевидно случаят на Мексико е по-различен, тъй като в друг контекст изследователи като Krueger, A. и Malekčová, J. твърдят, че не може да се докаже наличието на значима връзка между бедност и престъпност или тероризъм.

Положителна оценка следва да се даде и на анализа на другите ендогенни фактори, въздействащи върху динамиката на нарковойната в Мексико. Тук наред с политическия курс на президента Felipe Calderon трябва да отбележим и ерозията на институционалността и различните социално-икономически фактори, някои от които бяха отбелязани в предходния параграф. **Много поучителен и с висока практическа полезност** е анализът на значението на ерозията на официалните институции за развитието на нарковойната. В някои от най-бедните райони в Мексико институции почти не съществуват, корупцията и маргинализацията сред правоохранителните и правоналагащите органи са в размери, стимулиращи ги да защитават наркотрафика, а не да се борят с него.

Оценявам положително анализа на дисертанта за значението на ендогенните фактори при развитието на наркотрафика в Мексико. Части от този анализ могат да бъдат приложени при изследването на престъпността в друг контекст, в някои отношения в Югоизточна Европа, и дори в България.

Трета част: Екзогенни фактори, въздействащи върху избухването и динамиката на нарковойната в Мексико. Главата започва с анализ на динамиката и развитието на мексиканския престъпен свят като екзогенен за нарковойната фактор, който както беше отбелязано по-горе, следва да се анализира в групата на ендогенните фактор. В тази

част **особен интерес предизвиква анализът на феномена „криминално изместване“**, което е териториалното преместване на криминалните дейности в райони незасегнати от натиска на държавата или наркото̀тговията. Изследването на този феномен **има значителна практическа ползност и в контекста на България** когато се планират мероприятия за борба с организираната престъпност. В тази част на дисертацията е представена подробна информация за най-влиятелните мексикански наркокартели в периода до 2012 г. Според нас информацията е прекалено подробна и има донякъде справочен характер. Същевременно обаче това позволява да бъде ползвана за правене на паралели и сравнения с аналогични ситуации на други места.

Съществен интерес предизвиква анализът на следващия екзогенен фактор – състоянието на международната среда. Той се основава на изследване на международно-правната база на ООН, по конкретно на трите основни документа в тази област – Единната конвенция по упойващите вещества от 1961 г., Конвенцията за психотропните вещества от 1971 г. и Конвенцията за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г.

Другият особено важен екзогенен фактор, въздействащ върху мексиканската наркоикономика, е свързан с държавите, граничещи с Мексико. Най-важен в това отношение е наркопазарът на САЩ. Авторът анализира политиката на САЩ и опита от сътрудничеството между САЩ и Мексико в областта на борбата с наркотрафика, което **има практическо значение за българските органи, работещи в тази област**. По подобен начин са анализирани екзогенни фактори като покупката и продажбата на оръжие ролята на другите латиноамерикански държави. Авторът обособява наркокартелите, опериращи в Централна и Латинска Америка на две основни категории – ръководещи (транспортирането на наркотиците през региона) и такива, транспортиращи наркотиците. Ръководещите наркокартели са основно мексиканските транснационални престъпни организации; транспортиращите са местни престъпни организации в Централна и Латинска Америка. В резултат на **анализа дисертантът достига до важната констатация**, че правителствата в региона започват да прилагат „второ поколение“ програми срещу наркото̀трафика, които се фокусират върху превантивни мерки спрямо рискови групи на младежите, интервенции насърчаващи младите хора да напуснат бандите и създаването на общински съюзи за преборване с престъпността и насилието.

Четвърта част: Анализ на взаимодействието в/и между ендогенни и екзогенни фактори. В четвърта глава на дисертационния труд се изследва взаимодействието между отделните фактори. Анализът е извършен в три основни измерения: (а) степен на интра-групово взаимодействие на фактори (в рамките на ендогенната и екзогеннаа група) респективно; както и (б) интер-групово взаимодействие на фактори, т.е., взаимодействие между ендогенните и екзогенните фактори. За извършването на подобен анализ авторът прилага пет бална скала за оценка, в която 1 е най-ниската, а 5 е най-високата степен на взаимодействие между разглежданите фактори. Идеята е, че оценките от взаимовръзката между отделните фактори, влияещи върху конфликта, позволява ясна преценка за възможностите на националната държава и международната среда в борбата с породените от наркотиците проблеми в най-широк аспект.

Приносът на автора е, че подобен анализ би могъл да послужи за идентифициране на слабите звена в международната система за контрол върху наркото̀чните и психотропните вещества и в борбата с транснационалната

организирана престъпност. Въз основа на приложената пет степенна скала за оценка дисертантът е квантифицирал взаимодействието на отделните фактори в ендогенната и екзогенната група както и взаимодействията между факторите от двете групи. Така се стига до изводи, че по отношение степента на интер-групово взаимодействие факторите „обем“ и „структура“ на мексиканската наркоикономика и ролята на САЩ като фактор влияещ на конфликта – са с най-висока интер-групова значимост. Подобни методи дават възможност за добро идентифициране на възможни проблемни полета.

Същевременно могат да бъдат отправени някои **критични бележки** по използвания инструментариум. Както беше посочено по-горе (в раздела за методологията), нито в дисертацията, нито в Автореферата са описани методите за получаване на количествените оценки, представени в таблицата на с. 252. Самата таблица е много неясна, в колоните и редовете трудно се разбира за кой фактор става дума, четящият трябва да прояви въображение и да отгатва.

Другият основен проблем е, че не ясно как точно се стига до балните оценки от 1 до 5. За всеки фактор има дълго текстово описание и на негова база авторът прави преценка и присъжда бална оценка. Не са обаче ясни критериите въз основа, на които се прави самата преценка. За квантифицирането на качествени показатели има различни методи, почиващи на строги правила. Например, в случая, ако един фактор влияе на пет други, то силата му на въздействие може да бъде определена като = 5 (пет), ако влияе на 3 фактора ще е = 3 и т.н. Тогава таблицата на с. 252 ще е едномерна. В случая имаме обаче двумерна матрица, поне така изглежда крос-таблицата на с. 252. Какво значат цифрите в отделните клетки? Няма легенда, няма етикети на колоните и редовете. Ако някой иска да ползва въпросния метод или да го повтори, как би могъл да го направи? Това са въпроси, свързани с полезността на изследването и с това то да може да бъде повторено в друг контекст или ситуация.

Заключение и изводи. Текстът на **заключението** представлява съкратен преглед на основния текст в дисертацията. **Направени са основни изводи, произтичащи от основния текст.** Според рецензента **най-важният от тях, имащ отношение към реалността в България** е, че независимо от наличието на правни инструменти, международни ангажименти и изграден капацитет в правоприлагащите органи, битката срещу транснационалната организираната престъпност все пак остава въпрос на колективен избор на националния политически елит и дори на личен избор на даден политик. Другият важен извод е, че **бедността и социалното неравенство** са мощни фактори, стимулиращи структурирането и укрепването на престъпността. И накрая, авторът прави верния извод, че една престъпна дейност е тясно свързана с множество други – проблемът с наркотиците е тясно свързан с прането на пари, трафика на оръжия, корупцията, ерозията на институциите, насилието и убийствата. А това има непосредствено практическо значение за ситуацията в страната.

Критичната бележка към заключението е, че не се посочва експлицитно дали поставените цели и задачи са постигнати, както и дали формулираната хипотеза (теза) е потвърдена или отхвърлена.

Препоръки в дисертацията. Въз основа на своя анализ дисертантът формулира значителен брой препоръки. Повечето от тях имат глобален характер – глобален дебат за търсене на възможности за обединение на държавите-членки на ООН около единна стратегия спрямо производството, разпространението и употребата на наркотичните и психотропните вещества; създаване на единен регистър в рамките на ООН, в който да се споделят добри практики в областта на контрола върху наркотичните вещества;

международна система под егидата на ООН за прозрачност, отчетност и граждански контрол върху решенията на всеки един национален властови елит; индекс на демокрация (пак в ООН) и пр. Това са все глобални инициативи, които са всеобхватни и и трудно осъществими на практика, а част от тези дейности се извършват от международни НПО. Едва ли българската държава в лицето на МВНР или Президентството би се ангажирала официално с повечето от тях. Може би по-продуктивно би било, ако дисертантът помисли **кои резултати от неговото изследване имат отношение към българската практика и как те биха могли да бъдат приложени и използвани** на национално ниво за ограничаване на организираната престъпност и трафика с наркотици в България.

3. Оценка на литературата и достоверността на материала, на който се основава дисертационния труд – начин на цитиране и библиография

Повечето от ползваните източниците са актуални и са публикувани през последните 15 години. На практика ползваната литература е само на английски език и почти изцяло се основава на интернет източници с изключени на няколкото цитирани монографии/статии. Отсъстват източници на кирилица, посочени са само два. Ограничени са и публикациите на испански език, като този дефицит се компенсират от източници на английски език и произведения на испанско езични автори, издадени на английски. Посочени и цитирани са 355 заглавия, което е напълно достатъчна база за разработването на дисертационния труд. Цитирането на произведенията на **латиница не следва нито един от утвърдени формати на цитиране** (чикагски или харвардски стил, APA и пр.), но използваният формат на цитиране е един и същ в цялата дисертация, **което е в унисон с изискванията за написване на академични произведения.**

4. Общо представяне на материала в дисертацията

Общото техническо представяне на рецензираната дисертация е на добро ниво. Има обаче некоригирани правописни, граматически и пунктуационни грешки, които затрудняват читателя и не правят добро впечатление. Като пример може да бъде посочено изписването на английски език на Fund for Peace, който е изписан само веднъж коректно в бележка 96 на с. 32, но след това в текста на с. 32-33 и на други места се появява като „The found for Peace“.

Най-сериозната забележка, свързана с представянето на материала в дисертацията се отнася до илюстрациите. С едно изключение, всички диаграми, графики, фигури и др. илюстрации са копирани от източници на английски език, като само заглавието им е преведено на български език. Легендите и другите означения са на английски език. Има и една таблица изцяло на английски език (с 58). Освен това графиките, таблиците и др. материали нямат поредни номера, което затруднява ползването на труда. Поставянето в дисертацията на илюстративни материали на чужд език противоречи на логиката и стиловите стандарти.

III. Оценката на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Поставените цели и задачи в дисертацията са успешно постигнати. Приносите са посочени скромно. Те отговарят на постигнатите в дисертацията резултати. Към тях може да се добави, че дисертацията има значителен принос за разбирането на сложните процеси, свързани с развитието на престъпността в контекста на отслабване на държавите и ерозия на публичните институции.

IV. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Посочени са две публикации по темата на дисертационния труд. Независимо от малкия им брой, те са достатъчни, за да се верифицират авторството и резултатите от научното изследване.

V. Оценка за автореферата

Авторефератът съдържа основните елементи на дисертационния труд и отговаря на неговото съдържание. Като цяло авторефератът дава точна представа за същността и съдържанието на дисертацията.

VI. Критични бележки и препоръки

Основните критични бележки са дадени по-горе в рецензията при оценката на съдържанието на отделните раздели на дисертацията. Най-съществените от тях са свързани с изясняването на някои мета-теоретични въпроси – формулирането на предмета и обекта на изследването, целите и задачите, хипотезата на изследването и др. Необходимо е също така и прецизно описание на използваните методи за оценка на взаимодействието на между ендогенните и екзогенните фактори. Препоръката на рецензента е техническите грешки и проблеми, описани по-горе, да се отстранят при евентуалното последващо публикуване на дисертационния труд.

VII. Лични впечатления

Не познавам лично кандидата за получаване за образователната и научна степен „доктор“. Не съм попадал и на произведения на докторанта Георги Христов. Всички преценки в настоящата рецензия се базират единствено на представения дисертационен труд и автореферата към него, както и на останалата съпътстваща документация.

VIII. Заключение

Независимо от направените критични бележки като цяло дисертационният труд заслужава висока положителна оценка. Той осъществява сериозно осмисляне и дава множество важни оценки за нарковойната в Мексико и факторите въздействащи върху динамиката ѝ. **Трудът е задълбочено научно-приложно изследване, което обогатява научните знания в областта и има изразена практическа стойност.** Дисертацията има важни приноси и разширява съществуващото знание в България за факторите, въздействащи върху развитието на наркотрафика в контекста на Мексико. **Тя отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на ППЗРАС, което е основание да препоръчам присъждане на образователната и научна степен „доктор“ на Георги Петров Христов.** Потвърждаването на положителната ми оценка в тази рецензия зависи обаче от успешната публична защита и от отговорите на поставените в рецензията въпроси.

София, 29 септември 2017 г.

Рецензент:

(Проф. д.пол.н. Атанас Гочев)